

Tom Clancy

Kardinaal van het Kremlin

A.W. Bruna Fictie

Proloog

Oude, nieuwe en tijdloze gevaren

Ze noemden hem Archer, de boogschutter. Het was een eretitel, hoewel zijn landgenoten al meer dan een eeuw geleden hun bogen voor vuurwapens hadden verruild. Maar uit die bijnaam sprak het tijdloze karakter van hun strijd. De eerste van al die Westerse veroveraars – want zo werden ze beschouwd – was Alexander de Grote geweest. Daarna waren er velen gevolgd, maar ze waren allemaal verdreven. De Afghaanse stammen voerden hun islamitische geloof aan als de reden voor hun verzet, maar de koppige moed van deze mannen was een kenmerk van hun ras, net als hun donkere, meedogenloze ogen.

Archer was nog jong, maar ook al oud, met zijn dertig jaar. Als hij tijd en zin had om in een bergbeek te zwemmen, zag iedereen zijn jeugdige, gespierde lijf. Het waren de spieren van een man voor wie een klimpartij van driehonderd meter over kale rotsen even gewoon was als een wandeling naar de brievenbus.

Maar zijn ogen waren oud. De Afghanen zijn knappe mensen, met regelmatige geelaatstrekken en een lichte huid, die snel door wind, zon en zand wordt getekend, waardoor ze vaak ouder lijken dan ze zijn. Maar het was niet de wind geweest die Archers gezicht had getekend. Drie jaar geleden was hij nog leraar wiskunde geweest, een intellectueel in een land waar de meeste mensen het voldoende vonden om de koran te kunnen lezen. Hij was jong getrouwd, zoals in zijn land gebruikelijk was, en had twee kinderen gekregen. Maar zijn vrouw en dochter waren gedood door de raketten van een Sukhoi-24 gevechtsjager. En zijn zoontje was verdwenen. Ontvoerd. Na een luchtaanval op het dorp van de familie van zijn vrouw hadden de Russische grondtroepen de overgebleven volwassenen gedood en alle kinderen naar de Sovjetunie afgevoerd om ze een moderne opvoeding te geven. En dat alles omdat zijn vrouw met de kinderen naar haar moeder was gereisd, zodat zij haar kleinkinderen nog zou kunnen zien voordat ze stierf. Alleen omdat een Russische patrouille een paar kilometer buiten het dorp was beschoten...

Op de dag dat het bericht hem bereikte, een week nadat het bloedbad had plaatsgevonden, had de algebra- en meetkundeleraar zijn boeken op zijn bureau opgesta-

peld en was hij vanuit het stadje Ghazni de heuvels in getrokken. Een week later was hij na het invallen van de duisternis met drie andere mannen teruggekeerd en had hij bewezen dat hij de erfenis van zijn volk waardig was door drie Russische soldaten te doden en hun wapens buit te maken. Hij droeg die eerste Kalasjnikov nog altijd bij zich.

Maar dat was niet de reden waarom hij Archer werd genoemd. De leider van zijn kleine groep *mudjaheddin* of vrijheidsstrijders was een opmerkelijk man die geen minachting voelde voor de nieuwe verzetsstrijder die zijn jeugd in klaslokalen had doorgebracht en buitenlandse manieren had geleerd. Ook nam hij de jongeman zijn aanvankelijke gebrek aan geloof niet kwalijk. Toen de leraar zich bij de groep aansloot, wist hij nog maar weinig van de islam en de leider herinnerde zich de bittere tranen die de jongeman had vergoten toen hun imam hem in Allahs wil had onderwezen. Binnen een maand had hij zich ontwikkeld tot het meest meedogenloze en effectieve lid van de groep – de belichaming van Gods eigen plan. En hij was het die door de leider werd uitgekozen om naar Pakistan te reizen, waar hij zijn kennis van cijfers en techniek kon gebruiken om te leren hoe hij met een luchtdoelraket moest omgaan. Zijn eerste SAM-raket was de Russische SA-7 geweest, die door de Russen zelf *strela* of ‘pijl’ werd genoemd. Deze draagbare luchtdoelraket was alleen effectief als hij door een expert werd gebruikt. Niet veel verzetsstrijders konden ermee omgaan. Van hen was de wiskundeleraar duidelijk de beste, en omdat hij deze Russische ‘pijlen’ zo goed kon bedienen, had hij in zijn groep de bijnaam ‘Archer’ gekregen.

Nu lag hij in een hinderlaag met een nieuwe raket, de Amerikaanse Stinger. Alle luchtdoelraketten werden door zijn groep – ja, zelfs in de hele streek – nu aangeduid als ‘pijlen’: wapens voor Archer, de boogschutter.

Hij lag op een scherpe rotsrichel, honderd meter onder de top van de heuvel, waar hij een goed uitzicht had op een gletsjerdal. Naast hem lag zijn verkenner, Abdul. Die naam betekent ‘dienaar’, en dat klopte aardig. De jongen was nog geen twintig jaar oud en droeg twee extra raketten voor Archer. Belangrijker was dat hij de ogen van een havik had. En in die ogen brandde een smeulend vuur. Hij had zijn ouders verloren.

Archer spiedde om zich heen met een blik waar duizend jaar gevechtservaring uit sprak. Hij was een serieus man, heel vriendelijk, maar hij lachte zelden. Hij had geen belangstelling voor een nieuwe bruid en had zelfs niet overwogen zijn eenzaamheid en verdriet te delen met een jonge weduwe. Hij kende maar één hartstocht.

‘Daar,’ zei Abdul, en hij wees.

‘Ja, ik heb het gezien.’

De veldslag in het dal – niet de eerste die dag – was al een halfuur aan de gang. Dat was meestal het moment waarop de Russen steun uit de lucht konden verwachten

vanaf hun helikopterbasis, die zich twintig kilometer verderop voorbij de volgende heuvelrug bevond. Even later zag Archer het zonlicht spiegelen in de glazen neus van een Mi-24, nog zo'n vijftien kilometer van het strijdtoneel vandaan. Nog hoger, ver buiten het bereik van Archers raket, cirkelde een Antonov-26 tweemotorig transporttoestel, vol met observatie-apparatuur en radio's om de grond- en luchtactie te coördineren. Maar Archer had alleen aandacht voor de Mi-24, een gevechtshelikopter voorzien van raketten en boordgeschut, die nu door de rondcirkelende An-26 van de situatie op de hoogte werd gesteld.

De Stinger was een onaangename verrassing voor de Russen geweest, en bijna dagelijks veranderden ze van tactiek om dit nieuwe gevaar het hoofd te kunnen bieden. Het dal was diep, en smaller dan gebruikelijk. Als de piloot Archers strijdmakkers in het dal wilde uitschakelen, zou hij tussen de rotswanden moeten dalen. Maar voorlopig bleef hij op minstens duizend meter hoogte, bang dat de *mudjaheddin* in het dal met Stingers bewapend zouden zijn. Archer zag de helikopter zigzaggen terwijl de piloot het terrein verkende en de beste aanvliegrouete koos. Zoals hij had verwacht, naderde de helikopter tegen de wind in, zodat het geluid van de bladen pas op het laatste moment hoorbaar zou zijn. Die paar extra seconden konden de doorslag geven. De radio aan boord van de rondcirkelende An-26 stond natuurlijk op de golflengte van de *mudjaheddin* afgestemd, zodat de Russen konden horen wanneer de helikopter werd gesignaleerd en misschien ook iets aan de weet konden komen over de positie van het Stinger-team. Abdul had inderdaad een radio bij zich, maar die stond niet aan. Hij had hem diep weggestopt onder de plooiën van zijn kleding.

Langzaam bracht Archer de lanceerbuis omhoog en richtte het dubbele vizier op de naderende helikopter. Zijn duim schoof de schakelaar opzij en omlaag om de raket te activeren, en hij legde zijn wang langs het wapen. Meteen hoorde hij het gepiep van de zoeker. De piloot had een besluit genomen en dook aan de andere kant het dal in, voor zijn eerste aanval op de verzetsstrijders beneden. De helikopter was nog buiten bereik van de Stinger. De piloot drukte de neus van de helikopter omlaag en de boordschutter – die vlak voor de piloot zat, maar wat lager – richtte zijn vizier op de plaats waar de *mudjaheddin* zich bevonden. Rookwolkjes stegen op van de grond. De Russen gebruikten mortiergranaten om de positie van hun tegenstanders te markeren en de helikopter paste zijn koers aan. Een seconde later spuwden de raketbuizen van de helikopter vuur en vuurde de schutter zijn eerste salvo af.

Vanuit het dal verscheen nu een ander rookspoor, in de richting van de helikopter. De piloot trok zijn toestel met kracht naar links om het gevaar te ontlopen. Dat dacht hij tenminste. Archers vuisten klemde zich om de raketlanceerbuis. De helikopter kwam recht op hem af en was nu binnen schootsafstand. Met zijn linkerduim drukte Archer op de voorste knop, waardoor de raket vrijkwam en de infraroodzoeker van de Stinger zich door de hitte op de turbomotoren van de Mi-24 kon

richten. Het geluid dat via zijn jukbeen zijn oor bereikte, veranderde van toon. De zoeker volgde het doelwit. De helikopterpiloot besloot een aanval te doen op de plek waar het 'projectiel' op hem was afgevuurd. Hij zwenkte nog verder naar links. Zonder het te weten draaide hij zijn straalpijp daardoor precies in Archers richting, terwijl hij nauwlettend de rotsen in de gaten hield waar hij de schutter vermoedde.

De zoeker produceerde nu een hoge fluittoon om aan te geven dat de raket kon worden afgevuurd, maar Archer oefende geduld. Hij verplaatste zich in de positie van de piloot en gokte erop dat de helikopter nog dichterbij zou komen om de gehate Afghanen vanuit de gunstigste positie te kunnen beschieten. Dat gebeurde ook. Toen de helikopter nog maar duizend meter bij hem vandaan was, haalde Archer diep adem, controleerde nog één keer zijn vizier en fluisterde een kort gebed van wraak. Het leek wel of de trekker zichzelf overhaalde.

De lanceerbuis schokte in zijn handen toen de Stinger eerst omhoog schoot en toen aan een duikvlucht in de richting van zijn doelwit begon. Archers ogen waren scherp genoeg om de raket te volgen, al was het rookspoor nauwelijks te zien. Het projectiel klapte zijn besturingsvinnen uit, die een fractie van een millimeter bewogen toen zijn computerbrein – een chip ter grootte van een postzegel – een koerscorrectie doorgaf. Een waarnemer in de rondcirkelende An-26 zag een klein stofwolkje en wilde zijn microfoon grijpen om de helikopterpiloot te waarschuwen. Maar voordat hij iets kon doen, had het projectiel zijn doel al bereikt.

De raket boorde zich recht in een van de helikoptermotoren en explodeerde. Het toestel was meteen stuurloos. De as van de staartrotor brak en de helikopter tolde naar links. De piloot zocht koortsachtig naar een plek waar hij het toestel nog aan de grond zou kunnen zetten, terwijl zijn boordschutter via de radio een noodsignaal uitzond. De piloot zette de overgebleven motor in de vrijloop, vond een vlak stuk terrein ter grootte van een tennisbaan, schakelde alle instrumenten uit en activeerde de brandblusinstallatie. Zoals voor de meeste vliegers gold, was brand zijn grootste angst.

Archer zag dat de Mi-24 met zijn neus omlaag op een rotsrichel ruim honderdvijftig meter beneden hem terechtkwam. Tot zijn verbazing vloog het toestel niet meteen in brand. De helikopter sloeg over de kop, kantelde en kwam op zijn zijkant tot stilstand. Archer daalde bliksemsnel de rotshelling af, met Abdul op zijn hielen. Binnen vijf minuten had hij de helikopter bereikt.

De piloot hing ondersteboven en worstelde met zijn gordels. Hij had pijn, maar pijn was een teken van leven. Dit nieuwe helikoptertype had een verbeterd beveiligingssysteem. Door dat systeem, en door zijn eigen vakmanschap, had hij de noodlanding overleefd. Zijn boordschutter was niet zo gelukkig geweest, zag hij. De man hing bewegingloos ondersteboven, met slappe armen en een gebroken nek. De piloot kon niets meer voor hem doen. De cockpit van de helikopter was verbrijzeld

en het metalen frame vormde een kooi voor de piloot. Het ontsnappingsluik zat klem. Hij trok zijn pistool uit zijn schouderholster en vuurde systematisch op de metalen spanten, terwijl hij zich afvroeg of de An-26 zijn noodsignaal had ontvangen. Misschien was er al een reddingshelikopter vanaf de basis onderweg. Zijn zender zat in zijn broekzak; maar eerst moest hij proberen uit deze verminkte vogel te ontsnappen. De piloot sneed zijn handen open toen hij het metaal wegboog om een opening vrij te maken. Godzijdank zou hij zijn leven niet hoeven eindigen in een vettige rookkolom. Hij wrong zich uit zijn gordels en liet zich uit de helikopter op de rotsachtige bodem zakken.

Zijn linkerbeen was gebroken. Het scherpe uiteinde van een wit bot stak dwars door zijn vliegeniersoverall heen. Hoewel hij door zijn shocktoestand de pijn niet voelde, schrok hij bij het zien van de verwonding. Hij stak zijn lege pistool weer in de holster en greep een losse metalen spant om als kruk te gebruiken. Hij moest hier weg. Hij hinkte naar de andere kant van de rotsrichel en vond een pad. Het was nog drie kilometer naar zijn eigen troepen. Op het moment dat hij het pad op liep, hoorde hij iets en draaide hij zich om. Meteen veranderde zijn hoop in panische angst en beseftte hij dat de dood in een vuurzee verkieslijker zou zijn geweest. Archer zegende Allahs naam en trok zijn mes uit de schede.

Veel was er van het schip niet over, dacht Ryan. De romp was – oppervlakkig gezien – nog grotendeels intact, maar de lasnaden waren even duidelijk zichtbaar als de hechtingen van het monster van Frankenstein. Een passende vergelijking, vond hij. De mens had deze schepen gemaakt, maar ooit zouden ze hun scheppers binnen één uur kunnen vernietigen.

‘Wat lijken die dingen toch groot, van buiten...’

‘En van binnen zo klein?’ vroeg Marko. Er klonk weemoed in zijn stem. Nog niet zo lang geleden had kapitein Marko Ramius van de *Voyenno Morskoi Flot* zijn schip door een listig plan naar dit droogdok weten te brengen. Maar hij was er niet bij geweest toen de technici van de Amerikaanse marine de belangrijkste onderdelen en apparatuur uit de onderzeeër hadden gesloopt om alles grondig te kunnen analyseren. Ramius had gevraagd of die aanblik hem bespaard kon blijven. Zijn afkeer van het Sovjet-systeem strekte zich niet uit tot de schepen die de Sovjets bouwden. Hij was een goed kapitein geweest, en de *Red October* had zijn leven gered. En dat van Ryan. Jack gleed met een vinger over het smalle litteken op zijn voorhoofd en vroeg zich af of ze zijn bloed nog van het instrumentenpaneel hadden gewassen. ‘Ik was verbaasd dat je niet mee wilde,’ zei hij tegen Ramius.

‘Nee.’ Marko schudde zijn hoofd. ‘Ik ben alleen gekomen om afscheid te nemen. Het was een goed schip.’

‘Goed genoeg,’ beaamde Jack zacht. Hij keek naar het gedeeltelijk herstelde gat dat de torpedo van de Alfa aan bakboord had geslagen en knikte. Goed genoeg om

mijn leven te redden toen die torpedo insloeg, dacht hij. De twee mannen keken zwijgend toe, op enige afstand van de matrozen en mariniers die het schip sinds december tegen nieuwsgierige blikken hadden beschermd.

Het droogdok stroomde nu vol met het vuile water van de Elizabeth-rivier. Die nacht zou het schip naar zijn laatste rustplaats worden gebracht. Zes Amerikaanse gevechtsonderzeeërs en een paar oppervlakteschepen patrouilleerden al op de oceaan ten oosten van de marinebasis Norfolk, zogenaamd als oefening. Het was negen uur 's avonds en nieuwe maan. Over een uur zou het droogdok zijn volgestroomd. Een bemanning van dertig koppen was al aan boord. Zij zouden de dieselmotoren starten voor de laatste reis van de onderzeeër, naar een diepe oceaan-trog ten noorden van Puerto Rico, waar het schip naar een diepte van achtduizend meter zou zinken.

Ryan en Ramius keken toe, terwijl het water boven de houten blokken uitsteeg waar het schip op rustte. Voor het eerst in bijna een jaar kwam de kiel van de *Red October* weer in contact met het water, dat nu steeds sneller begon te stijgen, tot aan de plimsollmerken voor en achter. Op het dek van de onderzeeër liep een handjevol matrozen in fel oranje zwemvesten rond, om de veertien strakke trossen die het schip in evenwicht hielden, los te gooien.

De *Red October* leek het water niet te verwelkomen. Misschien weet ze wat haar te wachten staat, dacht Ryan. Een onzinnige gedachte, natuurlijk, maar hij wist dat zeelui al eeuwenlang hun schepen een persoonlijkheid toeschreven.

Eindelijk kwam de onderzeeër in beweging. Het water tilde de romp van de houten blokken en een paar minuten later werden de motoren gestart en lieten de mannen op het dek en het droogdok de trossen vieren. Op hetzelfde moment werd het reusachtige zeil dat het droogdok aan de zeezijde afsloot weggetrokken en dreef de avondnevel het dok binnen. De omstandigheden waren ideaal. Dat moest ook wel, want de marine had zes weken op dit weer gewacht: een nacht zonder maan, maar met de dikke mist die in deze tijd van het jaar wel vaker boven Chesapeake Bay voorkwam.

Toen de laatste tros was losgegooid, gaf een officier aan dek van de onderzeeër met een enkele stoot op zijn draagbare misthoorn het sein voor vertrek.

De matrozen op de boeg streken de vlag en lieten de mast neer. Nu pas viel het Jack op dat het de Russische vlag was. Hij glimlachte. Een leuk gebaar. Op de achtersteven hees een andere matroos de vlag van de Russische marine: de rode ster, versierd met het schild van de Noordelijke Vloot. De marine, die zich altijd sterk van tradities bewust was, bracht een saluut aan de man die naast Ryan stond.

Ryan en Ramius keken de *Red October* na toen zij vertrok. Een van de sleepboten hielp de onderzeeër bij het keren. Een minuut later was zij uit het gezicht verdwenen en klonk alleen het ronken van de dieselmotoren nog over het olieachtige water van de marinewerf.

Marko snoot even zijn neus en knipperde een paar keer met zijn ogen. Maar toen hij zich van het water afwendde, klonk zijn stem beheerst.

‘Zo, Ryan, dus hiervoor ben je helemaal uit Engeland teruggekomen?’

‘Nee, ik ben al een paar weken terug. Ik heb een nieuwe baan.’

‘Wat doe je nu, of mag je daar niets over zeggen?’ vroeg Marko.

‘Wapenbeheersing. Ik ben aan de onderhandelingsdelegatie toegevoegd als vertegenwoordiger van de inlichtingendiensten. In januari vertrekken we.’

‘Naar Moskou?’

‘Ja, voor het voorbereidend overleg, het vaststellen van de agenda en nog een paar technische kwesties. En wat doe jij tegenwoordig?’

‘Ik werk voor AUTEK op de Bahama’s. Veel zon en strand. Je ziet wel hoe bruin ik al ben,’ grinnikte Ramius. ‘Eens in de twee of drie maanden kom ik naar Washington. Over vijf uur vlieg ik weer terug. We werken aan een nieuw systeem om de schepen nog geruislozer te maken.’ Hij glimlachte. ‘Maar daar mag ik verder niets over zeggen.’

‘Kom eens een keer langs. Ik ben je nog altijd een etentje schuldig.’ Jack gaf hem zijn kaartje. ‘Hier heb je mijn telefoonnummer. Bel me een paar dagen voordat je aankomt, dan regel ik het wel met het bureau.’ Ramius en zijn officieren werden streng bewaakt en beschermd door veiligheidsagenten van de CIA. Het was verbazend dat hun verhaal nog steeds niet was uitgelekt, dacht Ryan. Er was niets over in de pers verschenen en waarschijnlijk wisten ook de Russen nog altijd niet wat er met hun kernonderzeeër *Krazny Oktyabr* was gebeurd. Het schip draaide nu al naar het oosten, dacht Jack, over de Hampton-Roads-tunnel heen. Een uur later zou het duiken en naar het zuidoosten koersen. Hij schudde zijn hoofd.

Ryans verdriet over het lot van de onderzeeër werd wat verzacht door de gedachte aan het doel waarvoor het schip was gebouwd. Hij herinnerde zich nog zijn eigen reactie, een jaar eerder in het commandocentrum van de onderzeeër, toen hij voor het eerst zo dicht bij die afgrijpselijke wapens was geweest. Jack aanvaardde dat kernwapens de vrede bewaarden – als je de situatie op deze wereld ‘vrede’ mocht noemen – maar zoals de meeste mensen had hij het liever anders gewild. Nou ja, in elk geval was dit weer één onderzeeër, zesentwintig raketten en 182 kernkoppen minder. Een druppel op een gloeiende plaat, maar alle beetjes helpen.

Ruim vijftienduizend kilometer verder, bijna drieduizend meter boven de zeespiegel, was het slecht weer. Hier, in de Sovjet-republiek Tadzjik, bracht de zuidenwind het vocht van de Indische Oceaan mee, dat als koude motregen omlaag viel. Het zou niet lang meer duren voordat het winter was. De winter viel hier al vroeg in, meestal vlak na de hete, droge zomer, en in deze streken betekende het begin van de winter ook het begin van de sneeuw.

De arbeiders waren voornamelijk jonge, enthousiaste leden van de Komsomol, die

hierheen waren gebracht om een bouwproject te voltooien waarmee in 1983 was begonnen. Een van hen, een kandidaatsstudent aan de natuurkundige faculteit van de universiteit van Moskou, veegde de regen uit zijn ogen en rekte zich even uit om geen kramp in zijn rug te krijgen. Dit was toch niet het juiste werk voor een veelbelovend jong ingenieur, vond Morozov. In plaats van hier met deze landmeetapparatuur te spelen zou hij lasers moeten bouwen in zijn laboratorium... Maar hij wilde een volwaardig lid worden van de Russische communistische partij en – wat nog belangrijker was – hij wilde de dienstplicht ontlopen. Zijn opleiding en dit Komsomol-project hadden hem daarbij goed geholpen.

‘En?’

Morozov draaide zich om. Een van de ingenieurs, een specialist in betonconstructies, was naar hem toe gekomen.

‘Dit moet de juiste positie zijn.’

De oudere man bukte zich en tuurde door de zoeker. ‘Ja, dat klopt,’ zei hij. ‘En dit is de laatste, godzijdank.’ De twee mannen schrokken van het geluid van een explosie in de verte. De genie van het Rode Leger had weer een rotsachtige uitloper buiten het afgezette gebied opgeblazen. Je hoefde geen militair te zijn om te begrijpen waarom dat gebeurde, dacht Morozov.

‘Je kunt goed met optische instrumenten overweg. Ben je van plan om civiel-ingenieur te worden en nuttige gebouwen voor de staat te ontwerpen?’

‘Nee, kameraad. Ik studeer natuurkunde, met lasertechnologie als specialisatie.’ Ook heel nuttig, dacht hij.

De man bromde wat en schudde zijn hoofd. ‘Dan zul je hier wel terugkomen. Bereid je maar voor.’

‘Is dit dan...’

‘Van mij heb je niets gehoord,’ onderbrak de ingenieur hem op besliste toon.

‘Ik begrijp het,’ antwoordde Morozov zacht. ‘Zoiets had ik al gedacht.’

‘Als ik je een goede raad mag geven, spreek er dan met geen woord over,’ zei de andere man nonchalant, terwijl hij zich omdraaide en de andere kant op keek.

‘Dit lijkt me een ideale plek om de sterren te observeren,’ merkte Morozov op, in de hoop op een reactie.

‘Ik zou het niet weten,’ antwoordde de civiel-ingenieur met een veelbetekenende grijns. ‘Ik heb hier nog nooit een astronoom ontmoet.’

Morozov glimlachte bij zichzelf. Hij had het dus bij het rechte eind. Ze hadden zojuist de posities vastgesteld waar de spiegels zouden worden geïnstalleerd, op gelijke afstanden van een centraal punt dat zich in een zwaarbewaakt gebouw bevond. Die spiegels konden maar voor twee dingen worden gebruikt: om straling vanuit het heelal te bundelen, – een astronomische toepassing – of om lichtbundels het heelal in te sturen.

Dit was de plaats waar hij wilde werken, dacht de jonge ingenieur. Deze plek zou de wereld veranderen.

Ontvangst door de partij

Er werden zaken gedaan. Allerlei zaken. Iedereen wist dat en iedereen deed eraan mee. Iedereen was ervóór en iedereen was ertegen. Die tweeslachtigheid was een deel van het dagelijks bestaan voor de mensen die hier bijeen waren in de St.-Joriszaal van het Kremlinpaleis.

Er waren voornamelijk Russen en Amerikanen, verdeeld in vier groepen.

Om te beginnen waren er de diplomaten en politici, gemakkelijk te herkennen aan hun uitstekend gesneden pakken, hun rechte schouders, hun oppervlakkige glimlach en hun zorgvuldige woordkeuze, die zelfs de vele alcoholische toosts overleefde. Zij waren hier heer en meester, en dat wisten ze, zoals uit hun houding bleek. Dan waren er de militairen, in uniform. Ontwapeningsbesprekingen waren niet mogelijk zonder de mannen die de wapens testten en in handen hadden, en die zichzelf steeds voorhielden dat de politici die de mensen controleerden nooit bevel zouden geven die wapens te gebruiken. De militairen stonden in groepjes bijeen, met een halfvol glas en een servet in hun hand, terwijl hun lege blikken door de zaal gleed, alsof ze beducht waren voor een dreiging op een onbekend slagveld. Want al werd hier geen bloed vergoten, toch zou deze bijeenkomst het strijdperk kunnen bepalen als de politici ooit hun verstand of hun geduld zouden verliezen en opnieuw jonge mensen de dood in zouden sturen. Sommige militairen hadden meer vertrouwen in hun collega's in vijandelijk uniform dan in hun eigen politici met hun dure kostuums. Bij een militair wist je tenminste waar je aan toe was. Dat kon je van politici niet altijd zeggen, zelfs al kwamen ze uit je eigen land. Ze spraken met elkaar op zachte toon, terwijl ze opletten of er iemand meeluisterde. Zo nu en dan namen ze een slok uit hun glas en keken snel om zich heen. Zij waren de slachtoffers maar ook de roofdieren, of misschien de honden, aan de lijn gehouden door de mannen die dachten dat zij de wereld beheersten. Van dat laatste waren de militairen niet zo zeker.

De derde groep was de pers. Ook de journalisten waren te herkennen aan hun kleren, die altijd gekreukeld waren doordat ze in te kleine koffers moesten worden ge-

pakt. De journalisten waren niet zo glad als de politici. Ze keken niet rond met een plichtmatige glimlach, maar met de nieuwsgierigheid van een kind, en het cynisme van een buitenstaander. De meesten hadden hun glas in hun linkerhand, met een notitieboekje of een servetje, en een pen half verborgen in hun rechterhand. Ze circelden als roofvogels om de andere gasten heen. Soms vond een van hen een slachtoffer dat wilde praten. De anderen zagen dat en kwamen dichterbij om mee te luisteren. Hoe belangrijk de informatie was, bleek uit de snelheid waarmee de journalisten op zoek gingen naar een volgend slachtoffer. Daarin verschilden de Amerikaanse en andere Westerse verslaggevers van hun Russische collega's, die bij hun meerderen in de buurt bleven als een ouderwetse hofhouding, om hun trouw aan de Partij te tonen en als buffers tegen hun niet-communistische vakbroeders te fungeren. Maar allemaal samen vormden zij het publiek bij dit levende theater.

De vierde en laatste groep was onzichtbaar. Dat waren de spionnen, en de agenten van de contraspionagediensten die hen in de gaten hielden. En natuurlijk de veiligheidsagenten, die iedereen vanuit de hoeken van de zaal observeerden, even onopvallend als de obers die rondliepen met zware zilveren dienbladen met champagne en wodka in kristallen glazen die nog aan de Romanovs hadden behoord.

Iedereen in Moskou wist dat er Westerse spionnen waren. Als je regelmatig contact had met iemand uit het Westen, moest je dat rapporteren. Al sprak je maar één keer met een westerling en er kwam toevallig een legerofficier of een politiemann van de Moskouse militia voorbij, dan draaide hij even zijn hoofd om en noteerde het voorval. Misschien zou hij het aangeven, misschien niet. De tijden waren wel veranderd sinds Stalin, maar Rusland bleef Rusland en het wantrouwen tegenover vreemdelingen en hun ideeën was veel ouder dan welke ideologie ook.

De meeste mensen in de zaal hielden daar, bewust of onbewust, rekening mee. De diplomaten en politici waren eraan gewend om op hun woorden te passen en maakten zich er geen zorgen over. De journalisten vonden het een amusant spelletje, waar ze eigenlijk buiten stonden, hoewel elke Westerse verslaggever wist dat hij of zij door de Sovjet-regering per definitie als een spion werd beschouwd.

De militairen waren zich er het meest van bewust. Zij wisten hoe belangrijk de juiste informatie kon zijn, maar ze hadden verachting voor de duistere figuren die die inlichtingen verzamelden.

Wie zijn de spionnen?

Natuurlijk was er ook een handjevol mensen die moeilijk te plaatsen waren en tot geen van deze categorieën, of tot meer dan één, behoorden.

'En wat vindt u van Moskou, doctor Ryan?' vroeg een Rus. Jack, die net de prachtige St.-Jorisklok stond te bekijken, draaide zich om.

'Koud en donker, vrees ik,' antwoordde hij, na een slok van zijn champagne. 'We hebben nog bijna niets gezien.' En dat zou er ook niet van komen. De Amerikaanse delegatie was pas vier dagen in de Sovjetunie en zou de volgende dag weer vertrek-

ken, na de afronding van de technische besprekingen, als voorbereiding op het plenaire overleg.

‘Heel jammer,’ merkte Sergey Golovko op.

‘Ja,’ beaamde Jack. ‘Maar als alle architectuur hier zo mooi is, zou ik hier graag een paar dagen rondkijken. Wie dit paleis heeft laten bouwen, had gevoel voor stijl, dat is zeker.’ Hij keek met bewondering naar de glinsterend witte muren, het gewelfde plafond en de bladgoudversiering. Eigenlijk was het te veel van het goede, vond hij. Maar de Russen hadden nu eenmaal de neiging te overdrijven. Dat was een uitvloeisel van hun nationale minderwaardigheidscomplex. En wie zich minderwaardig voelde, had een pathologische behoefte zich te bewijzen, wat de ontwapeningsbesprekingen er niet eenvoudiger op maakte.

‘De decadente Romanovs,’ merkte Golovko op. ‘Al die weelde is vergaard over de ruggen van het gewone volk.’

Ryan draaide zich lachend om. ‘Dan is een deel van het belastinggeld tenminste aan mooie, onschuldige en onvergankelijke dingen besteed. Dat lijkt me beter dan er wapens voor te kopen, die bovendien binnen tien jaar weer verouderd zijn. Is dat geen goed idee, Sergey Nikolajevitsj? Laten we al ons geld in kunstvoorwerpen steken, en niet in wapens.’

‘Wat denkt u van de vorderingen tot nu toe?’

Ter zake, dacht Ryan. Hij haalde zijn schouders op, terwijl hij nog steeds bewonderend om zich heen keek. ‘We hebben agendapunten afgesproken. Dat is een goed begin. Die heren bij de haard mogen de details nu verder uitwerken.’ Hij staarde naar een van de reusachtige kristallen kroonluchters en vroeg zich af hoeveel man-jaren het had gekost om die te maken. En hoe spannend het moest zijn om iets aan het plafond te hangen dat net zoveel woog als een kleine auto.

‘En vindt u dat de wederzijdse controle nu bevredigend is geregeld?’

Nu weet ik het zeker, dacht Ryan, met een glimlachje. Golovko werkt voor de GRU. De ‘Nationale Technische Middelen’, een aanduiding voor spionagesatellieten en andere methoden om elkaar in de gaten te houden, vielen in Amerika groten-deels onder de CIA, maar in de Sovjetunie onder de GRU, de militaire inlichtingendienst. Ondanks het voorlopige akkoord over controle ter plaatse zouden de spionagesatellieten de belangrijkste rol spelen bij de controle op de naleving van een ontwapeningsverdrag. En die satellieten behoorden tot Golovko’s terrein.

Het was geen geheim dat Jack voor de CIA werkte. Dat hoefde ook niet, want hij was geen agent. Zijn positie bij de onderhandelingsdelegatie lag voor de hand, omdat hij betrokken was bij de controle op bepaalde strategische wapensystemen van de Russen. Voordat een ontwapeningsverdrag kon worden getekend, moesten beide partijen ervan overtuigd zijn dat ze niet door de andere kant in de luren werden gelegd. Jack adviseerde de leider van de Amerikaanse onderhandelingsdelegatie, voor zover die naar hem wilde luisteren, dacht Jack.

‘Wederzijdse controle,’ antwoordde hij na enige aarzeling, ‘is een zeer moeilijke, technische zaak, waar ik eigenlijk niet veel van af weet. Wat vinden uw mensen van ons voorstel om de op het land gestationeerde systemen te verminderen?’

‘Wij zijn veel afhankelijker van die systemen dan u,’ antwoordde Golovko. Zijn toon was voorzichtig, want dit onderwerp vormde de kern van de Russische strategische positie.

‘Ik begrijp niet waarom u niet meer nadruk legt op onderzeeërs, zoals wij.’

‘Dat heeft te maken met hun betrouwbaarheid, zoals u heel goed weet.’

‘Ach, wat. Onderzeeërs zijn heel betrouwbaar,’ probeerde Jack hem uit zijn tent te lokken, terwijl hij de klok nog eens bekeek. Het was een prachtig uurwerk, versierd met een soort boerenfiguur, die een andere man een zwaard aanreikte en hem de strijd in stuurde. Ook al niets nieuws, dacht Jack: een oude vent die een jongeman bevel geeft zich te laten doden.

‘Helaas hebben we een paar problemen gehad.’

‘O ja, die Yankee die bij Bermuda is gezonken.’

‘En die niet alleen.’

‘Hoezo?’ Ryan draaide zich weer om en had moeite niet te glimlachen.

‘Houd u zich maar niet van de domme, doctor Ryan. U kent het verhaal van de *Krazny Oktyabr* net zo goed als ik.’

‘O, heette hij zo? Die Typhoon die u bij de Carolinen bent kwijtgeraakt, bedoelt u? Ik zat toen in Londen, dus ik heb er niet veel over gehoord.’

‘Die twee incidenten illustreren ons probleem. Onze nucleaire onderzeeërs zijn minder betrouwbaar dan de Amerikaanse.’

Om nog maar te zwijgen over de gezagvoerders, dacht Ryan, die zo neutraal mogelijk probeerde te kijken.

Maar Golovko hield vol. ‘Mag ik een openhartige vraag stellen?’

‘Natuurlijk. Als u maar geen openhartig antwoord verwacht,’ grinnikte Ryan.

‘Hebben de Amerikaanse inlichtingendiensten bezwaar tegen onze voorstellen voor een verdrag?’

‘Hoe kan ik daar antwoord op geven?’ Jack zweeg. ‘En uw eigen inlichtingendiensten?’

‘Onze staatsveiligheidsorganen doen wat ze gezegd wordt,’ verzekerde Golovko hem.

Ja, ja, dacht Ryan. ‘Als in ons land de president een ontwapeningsverdrag wil, en hij denkt dat hij de steun van de senaat kan krijgen, maakt het niets uit wat de CIA en het Pentagon ervan vinden.’

‘Maar uw militair-industrieel complex...’

Jack onderbrak hem. ‘Dat is een stokpaardje van u. U zou toch beter moeten weten, Sergey Nikolajevitsj.’

Maar Golovko werkte voor de *militaire* inlichtingendienst. Misschien begreep hij

het echt niet. De misverstanden tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie waren soms amusant, maar ook erg gevaarlijk. Jack vroeg zich af of de Russische inlichtingendiensten echt de waarheid boven tafel probeerden te krijgen, of hun broodheren alleen vertelden wat ze wilden horen, zoals de CIA in het verleden ook te vaak had gedaan. Hij had er weinig vertrouwen in. De Russische inlichtingendiensten vormden een politieke organisatie, net als de CIA vroeger. De huidige directeur van de CIA, rechter Moore, had zijn best gedaan om daar verandering in te brengen. Maar Moore had niet de ambitie president te worden. Daarin verschilde hij van zijn Russische collega's. Eén voormalige directeur van de KGB had het ooit tot partijleider gebracht, en minstens één andere KGB-chef had dezelfde plannen. Dat maakte de KGB tot een politiek wapen en tastte haar objectiviteit aan. Jack zuchtte en staarde in zijn glas. De problemen tussen de twee landen zouden niet verdwijnen als alle misverstanden uit de weg waren geruimd, maar misschien zou de situatie dan beter beheersbaar zijn.

Misschien... Ryan moest toegeven dat die hoop net zo vals kon zijn als andere verwachtingen. Dat stond nog te bezien. 'Mag ik een suggestie doen?'

'Natuurlijk,' antwoordde Golovko.

'Laten we het dan over iets anders hebben. Vertel me eens wat meer over deze zaal, dan kan ik rustig van mijn champagne genieten.' En dat zal ons allebei een hoop tijd besparen als we morgen ons rapport over dit gesprek moeten schrijven, dacht hij.

'Hebt u misschien liever een glas wodka?'

'Nee hoor. Ik houd het hier wel bij. Is dit Russische champagne?'

'Ja, uit Georgië,' zei Golovko trots. 'Volgens mij is hij beter dan de Franse.'

'Ik zou wel een paar flessen mee naar huis willen nemen,' gaf Ryan toe.

Golovko lachte even, blij dat hij zijn invloed kon tonen. 'Dat regel ik wel. Maar nu het paleis. Toen het in 1849 gereed kwam, had het elf miljoen roebel gekost, een gigantisch bedrag in die tijd. Het is het laatste grote paleis dat in Rusland werd gebouwd en ook het mooiste, vind ik...'

Ryan was niet de enige die een rondleiding door de zaal kreeg. De meeste leden van de Amerikaanse delegatie waren hier nog nooit geweest en werden rondgeleid door Russen die zich verveelden tijdens de receptie. Een paar mensen van de ambassade slenterden mee, om een oogje in het zeil te houden.

'En, Misja, wat vind je van de Amerikaanse vrouwen?' vroeg defensie-minister Yarov aan zijn persoonlijk adjudant.

'De Amerikaanse vrouwen hier zijn zeker niet onaantrekkelijk, kameraad minister,' merkte de kolonel op.

'Maar veel te mager... Ach, maar ik vergeet steeds dat jouw knappe Elena ook zo slank was. Een mooie vrouw, Misja.'

'Dank u, Dmitri Timotejevitsj.'

‘Dag kolonel,’ zei een van de Amerikaanse vrouwen in het Russisch.

‘Ach, mevrouw...’

‘Foley. We hebben elkaar ontmoet bij een ijshockeywedstrijd, in november.’

‘Ken je deze dame?’ vroeg de minister aan zijn adjudant.

‘Mijn neef, of eigenlijk mijn achterneef, Mikhail – de kleinzoon van Elena’s zuster – hockeyt in de juniorencompetitie en ik was uitgenodigd om naar een van zijn wedstrijden te komen kijken. Blijkbaar speelde er ook een imperialist in het team,’ antwoordde hij, met een opgetrokken wenkbrauw.

‘Speelt uw zoon goed?’ vroeg maarschalk Yazov.

‘Hij is op twee na topscorer van de divisie,’ antwoordde mevrouw Foley.

‘Heel goed! Dan moet u hier maar blijven wonen, zodat uw zoon voor het leger-team kan uitkomen als hij wat ouder is,’ grijnsde Yazov. Hij had zelf al vier kleinkinderen. ‘Wat is uw werk hier?’

‘Mijn man werkt op de ambassade, als persattaché. Hij leidt de journalisten hier rond. Ik vind het geweldig dat ik ook mocht komen, want ik had dit nog nooit gezien!’ zei ze enthousiast. Aan haar glinsterende ogen te zien had ze al een paar glazen op. Waarschijnlijk champagne, dacht de minister. Ze leek het champagne-type, maar ze was zeker niet onaantrekkelijk en ze sprak redelijk Russisch voor een Amerikaanse. ‘Deze vloeren zijn zo prachtig; het is eigenlijk zonde om eroverheen te lopen. Zoiets hebben we bij ons niet.’

‘U hebt ook geen tsaren gehad, en daar kunt u zich gelukkig om prijzen,’ antwoordde Yazov, als een goed marxist. ‘Maar als Rus moet ik toegeven dat ik trots ben op hun gevoel voor kunst.’

‘Ik heb u na die ene keer niet meer bij de wedstrijden gezien, kolonel,’ richtte mevrouw Foley zich weer tot Misja.

‘Ik heb het erg druk.’

‘Maar u brengt geluk! We hebben toen gewonnen. Eddie heeft een goal gemaakt en een voorzet gegeven waaruit nog een doelpunt werd gescoord.’

De kolonel glimlachte. ‘Onze kleine Misja heeft alleen twee overtredingen begaan.’

‘Is hij naar jou vernoemd?’ vroeg de minister.

‘Ja.’

‘Die droeg u nog niet, toen ik u ontmoette.’ Mevrouw Foley wees op de drie gouden sterren op zijn borst.

‘Misschien had ik mijn overjas eroverheen.’

‘Hij draagt ze altijd,’ verzekerde de maarschalk haar, ‘zoals iedereen die Held van de Sovjetunie is.’

‘Is dat dezelfde onderscheiding als ons Erekrus?’

‘Ja, ongeveer,’ antwoordde Yazov. Misja zelf was te bescheiden om er veel over te zeggen. ‘Kolonel Filitov is de enige nog levende Rus die drie van deze onderscheidingen in de strijd heeft verdiend.’

‘Werkelijk? Wat moet je doen om er *drie* te verdienen?’

‘Tegen Duitsers vechten,’ antwoordde de kolonel kort.

‘Duitsers doden,’ verbeterde Yazov hem. Toen Filitov zich in het Rode Leger onderscheidde, was hij nog maar luitenant geweest. ‘Misja is een van de beste tankofficieren die wij ooit hebben gehad.’

Kolonel Filitov bloosde. ‘Ik heb gewoon mijn plicht gedaan, zoals vele soldaten in de oorlog.’

‘Mijn vader heeft ook in de oorlog gevochten,’ zei mevrouw Foley. ‘Hij heeft twee expedities geleid om gevangenen uit kampen op de Filippijnen te bevrijden. Hij zei er nooit veel over, maar hij had er wel een hele rij medailles voor gekregen. Vertelt u uw kinderen wel eens over die sterren van u?’

Filitov verstijfde, en Yazov antwoordde voor hem: ‘Kolonel Filitovs zonen zijn een paar jaar geleden gestorven.’

‘O, dat spijt me, kolonel,’ zei mevrouw Foley, en ze meende het.

‘Dat is al lang geleden.’ Filitov glimlachte. ‘Ik kan me uw zoon nog goed herinneren, van de wedstrijd. Een flinke jongeman. Houd veel van uw kinderen, mevrouw, want u zult ze niet altijd bij u houden. En als u me nu wilt excuseren?’ Misja vertrok in de richting van de toiletten. Mevrouw Foley keek de minister bezorgd aan.

‘Het spijt me, ik wist niet...’

‘Dat kon u ook niet weten. Misja heeft vlak na elkaar zijn zonen verloren, en daarna ook zijn vrouw. Ik heb haar eens ontmoet toen ik nog jong was: een heel knap meisje, danseres bij het Kirov-ballet. Erg verdrietig, maar wij Russen zijn gewend aan groot verdriet. Genoeg daarover. In welk team speelt uw zoon?’ Maarschalk Yazovs belangstelling voor ijshockey hield nauw verband met Mary Pat Foleys knappe, jonge gezicht.

Misja had de toiletten gevonden. Er waren natuurlijk verschillende toiletten voor Amerikanen en Russen, en kolonel Filitov was alleen in wat ooit het privé-toilet van een prins, of misschien de maîtresse van een tsaar, was geweest. Hij waste zijn handen en keek in een spiegel met een vergulde lijst. Er spookte maar één gedachte door zijn hoofd: weer een nieuwe missie. In een van Mary Pat Foleys onschuldige opmerkingen had een codebericht verborgen gelegen. Hij zuchtte en friste zich op. Even later was hij weer terug in de arena.

‘Pardon,’ zei Ryan. Toen hij zich omdraaide, botste hij tegen een oudere heer in uniform op. Golovko mompelde iets in het Russisch wat Ryan niet verstond. De officier zei iets tegen Ryan wat beleefd klonk, en liep toen door naar de minister van Defensie.

‘Wie is dat?’ vroeg Ryan aan zijn Russische metgezel.

‘Een kolonel. De persoonlijke adjutant van de minister,’ antwoordde Golovko.

‘Is hij niet erg oud voor een kolonel?’

‘Hij is een oorlogsheld. Zulke mensen dwingen wij niet met pensioen te gaan.’

‘Dat begrijp ik,’ zei Jack, en hij draaide zich weer om. Toen ze de St.-Joriszaal hadden bekeken, nam Golovko hem mee naar de aangrenzende St.-Vladimirzaal. Hij hoopte Ryan daar spoedig terug te zien, zei hij. In de St.-Vladimirzaal zouden de akkoorden worden ondertekend. Daar klonken de twee inlichtingenofficieren op.

De receptie duurde tot na middernacht. Na afloop stapte Ryan in de zevende limousine. Niemand zei veel tijdens de terugrit naar de ambassade. Iedereen had last van de alcohol, en in Moskou kon je in een auto maar beter je mond houden. Auto’s konden eenvoudig worden afgeluisterd.

De besprekingen van de afgelopen vier dagen waren erg goed verlopen. Te goed bijna. Maar een gemiddelde werd nu eenmaal bepaald door dingen die goed en dingen die slecht gingen, stelde Ryan zichzelf gerust. Er lag nu een voorstel tot een verdrag op tafel, waarvan de details al door de pers bekend waren gemaakt. Sommige leden van het Amerikaanse Congres vroegen zich af wat de ondertekening nog in de weg stond.

Ja, wat? Jack glimlachte ironisch. De wederzijdse controle, dat was een van de redenen. En de andere... Was er nog een andere? Goede vraag. Waarom hadden de Russen hun standpunt zo drastisch gewijzigd? Er waren aanwijzingen dat partijleider Narmonov de militaire uitgaven wilde beperken, maar een vermindering van de nucleaire bewapening was daarvoor niet het juiste middel, al dacht het grote publiek daar misschien anders over. Kernwapens waren in verhouding vrij goedkoop. Met één kernkop kon je een groot aantal mensen doden. De hoeveelheid tanks en artillerie die je voor hetzelfde resultaat nodig had, kostte veel meer.

Of zou Narmonov werkelijk de dreiging van een kernoorlog willen verminderen? Maar die dreiging had minder met de wapens zelf te maken dan met de politici en hun fouten. Of was het alleen als gebaar bedoeld? Zo’n gebaar was erg eenvoudig voor Narmonov, bedacht Jack. Maar zou hij het ook nakomen? En voor wie was het bedoeld?

Narmonov had charme en macht. Hij beschikte over de dynamische uitstraling die bij zijn functie paste, maar ook duidelijk bij zijn persoonlijkheid hoorde. Wat voor een man was hij eigenlijk, en wat stond hem voor ogen? Ryan snoof. Dat was zijn afdeling niet. Een ander CIA-departement onderzocht Narmonovs kwetsbaarheid in Moskou. Ryans taak was veel eenvoudiger; hij hoefde zich alleen in technische zaken te verdiepen. Maar hoe eenvoudig dat ook leek, toch had hij de antwoorden op zijn eigen vragen nog niet gevonden.

Golovko was al terug op zijn kantoor en noteerde zijn conclusies. Ryan zou het voorlopige akkoord wel steunen, meende hij. En de CIA dus ook, want de directeur van de Amerikaanse inlichtingendienst liet zich door Ryan adviseren. Golovko legde zijn pen neer en wreef even in zijn ogen. De kater diende zich al aan. Hij vroeg

zich af waarom zijn regering de Amerikanen tegemoet was gekomen en waarom de Amerikanen zo gretig op de nieuwe voorstellen waren ingegaan. Zelfs Ryan zou beter moeten weten. Of voerden de Amerikanen iets in hun schild?

Wie was wie te slim af? Dat was de vraag.

Hij dacht na over Ryan. De man was pas vijfendertig, maar hij had een positie die te vergelijken was met die van kolonel bij de KGB of de GRU. Hoe had hij zo snel carrière kunnen maken? Golovko haalde zijn schouders op. Waarschijnlijk door de juiste contacten. Dat ging in Washington al niet anders dan in Moskou. Maar Ryan had ook moed getoond, in die affaire met de terroristen, nu bijna vijf jaar geleden. En hij was een degelijke huisvader, wat de Russen meer op prijs stelden dan de Amerikanen soms dachten. Een man met een gezin was stabiel, en daardoor voorspelbaar. Maar Ryan was vooral een man die goed over dingen nadacht, wist Golovko. Waarom stemde hij dan in met een voorstel dat voor de Sovjetunie veel gunstiger was dan voor Amerika?

Of vergissen wij ons misschien? schreef hij op. Wisten de Amerikanen iets wat de Russen niet wisten? Anders gezegd: wist Ryan iets wat Golovko niet wist? De kolonel fronste, bedacht toen wat hij wist dat Ryan niet wist, en glimlachte. Het behoorde allemaal bij dat mooie spel, het mooiste spel dat er bestond.

‘U moet de hele nacht hebben gelopen.’

Archer knikte somber en zette de zak neer die hij vijf dagen op zijn rug had meegezeuld en die bijna even zwaar was als de zak die Abdul bij zich had. De jongeman was de uitputting nabij, zag de CIA-officier. De twee Afghanen lieten zich op een kussen zakken.

‘Drink wat.’ De naam van de CIA-officier was Emilio Ortiz, en hij had het zeldzame talent dat hij binnen twee weken bijna iedere taal kon leren. Hij was ook een man die respect had voor de gebruiken van de mensen met wie hij samenwerkte. Daarom bood hij de twee islamieten geen alcohol aan, maar appelsap. ‘Wilt u iets eten?’ vroeg hij.

‘Dat kan wachten,’ antwoordde Archer, terwijl hij zijn rugzak pakte. Hij en Abdul hadden twee bepakte kamelen bij zich, maar het belangrijkste materiaal droeg hij in zijn eigen rugzak. ‘Ik heb acht raketten afgevuurd. Daarmee heb ik zes vliegtuigen geraakt, maar één ervan had twee motoren en wist te ontkomen. Bij de vijf die ik heb vernietigd, waren twee helikopters en drie gevechtsbommenwerpers. De eerste helikopter die we naar beneden haalden, was de nieuwe Mi-24 waarover u ons had verteld. Hij had inderdaad nieuwe apparatuur aan boord. Hier heb ik een deel ervan.’

Het was ironisch, dacht Ortiz, dat de gevoeligste apparatuur in een militair toestel vaak een aanval overleefde die de bemanning met de dood moest bekopen.

Uit zijn rugzak haalde Archer zes groene printplaten voor de laserapparatuur die

nu tot de standaarduitrusting van de Mi-24 behoorde. De kapitein van het Amerikaanse leger, die in de schaduw was gebleven en nog geen woord had gezegd, stapte nu naar voren om de printplaten te bekijken. Zijn handen trilden bijna.

‘Hebt u de laser ook te pakken gekregen?’ vroeg hij in gebrekkig Pashtu.

‘Hij was zwaar beschadigd, maar we hebben hem teruggevonden.’ Archer draaide zich om. Abdul lag al te snurken. Archer glimlachte bijna, totdat hij bedacht dat hij ook een zoon had.

Ortiz keek somber toe. Het kwam zelden voor dat hij met verzetsstrijders samenwerkte die zo ontwikkeld waren als Archer. De man was waarschijnlijk een uitstekend leraar geweest, maar naar dat bestaan zou hij nooit meer kunnen terugkeren. De dood had dat leven niet definitiever kunnen beëindigen dan de oorlog had gedaan. Wat een verspillig.

‘En de nieuwe raketten?’ vroeg Archer.

‘Ik kan u er tien geven. Een iets verbeterd model, met een bereik van honderd meter meer. En nog wat rookraketten.’

Archer knikte ernstig en zijn mondhoeken bewogen in wat in betere tijden het begin van een glimlach had kunnen zijn.

‘Misschien kan ik nu de transporttoestellen aanpakken. Die rookraketten werken uitstekend, beste vriend. Ze lokken de vijand steeds weer naar me toe. Die tactiek hebben ze nog niet door.’

Hij noemt het geen truc, dacht Ortiz, maar een *tactiek*. En hij wil nu de transportvliegtuigen aanvallen, om honderd Russen in één klap te kunnen doden. Wat hebben wij in godsnaam van deze man gemaakt? De CIA-agent schudde zijn hoofd. Dat was zijn probleem niet.

‘U bent moe, mijn vriend. Het is tijd om te rusten. Later kunnen we wel eten. Bewijs mijn huis de eer hier te slapen.’

‘Dank u,’ zei Archer. Binnen twee minuten sliep hij.

Ortiz en de legerkapitein onderzochten de apparatuur die Archer en Abdul hadden meegebracht. Er was een onderhoudshandboek voor de laser van de Mi-24 bij, en vellen met radiocodes. Tegen de middag hadden ze alles geïnventariseerd en kon het transport naar de ambassade worden geregeld. Vandaar zou het meteen naar Californië worden gevlogen voor een grondig onderzoek.

De Air Force VC-137 vertrok precies op tijd. Het was een aangepaste versie van de eerbiedwaardige Boeing 707. De V-aanduiding betekende dat het toestel was ingericht voor het vervoer van VIP's, en dat bleek ook uit het interieur. Jack strekte zich op de bank uit en gaf zich over aan zijn vermoeidheid. Tien minuten later voelde hij een hand op zijn schouder.

‘De baas wil je spreken,’ zei een ander lid van de delegatie.

‘Slaapt die man nooit?’ momperde Jack.

‘Dat moet je mij niet vragen.’

Ernest Allen had de meest luxueuze accommodatie aan boord van het toestel: een hut vlak bij de vleugels, met zes met pluche beklede draaistoelen. Op een tafeltje stond een koffiepot. Als hij geen koffie nam, dacht Ryan, zou hij geen zinnig woord kunnen uitbrengen. Als hij wel koffie nam, zou hij niet meer kunnen slapen. Maar de regering betaalde hem niet om te slapen. Hij schonk zichzelf een kop koffie in.

‘U wilde me spreken?’

‘Is er een goede controle mogelijk op de naleving van het akkoord?’ viel Allen met de deur in huis.

‘Dat weet ik nog niet,’ antwoordde Jack. ‘Het gaat niet alleen om de Nationale Technische Middelen. Een controle op zoveel lanceerinstallaties...’

‘Afgezien van een paar beperkingen mogen we ter plekke controleren,’ merkte een ander lid van de delegatie op.

‘Dat weet ik wel,’ antwoordde Jack, ‘maar de vraag is of dat voldoende zal zijn.’ En de andere vraag is waarom ze opeens hebben toegestemd in iets waar wij al dertig jaar om vragen.

‘Hoezo?’ vroeg het delegatielid.

‘De Russen hebben veel werk in hun nieuwe mobiele lanceerinstallaties gestoken. Stel dat ze er veel meer hebben dan wij nu weten. Dacht u dat wij een paar honderd van die rijdende lanceerinrichtingen kunnen ontdekken?’

‘Maar onze nieuwe verkenningssatellieten hebben toch oppervlakte-scanning radar, en...’

‘Dat weten de Russen ook, en dus kunnen ze zich daaraan onttrekken als ze willen. Onze vliegdekschepen weten zich ook voor de Russische oceaanverkenningssatellieten te verbergen. En wat je met een schip kunt doen, kan met een trein natuurlijk ook.’

Allen zweeg en liet de discussie aan zijn ondergeschikte over. Een slimme oude vos, Ernie Allen.

‘Dus de CIA wil zich tegen het akkoord verzetten? Maar dit is de belangrijkste concessie die de Russen ooit hebben gedaan!’

‘Ja, dat is zo. En dat weten we allemaal. Maar misschien is het wel een concessie die van geen enkele waarde is.’

‘Dus u verzet zich...’

‘Ik verzet me nergens tegen. Ik zeg alleen dat we rustig de tijd moeten nemen om alles te controleren en dat we ons niet in een soort roes moeten laten meeslepen.’

‘Maar hun voorstellen zijn... bijna te mooi om waar te zijn!’ Zonder het te beseffen beaamde de man wat Ryan had gezegd.

‘Doctor Ryan,’ mengde Allen zich in het gesprek, ‘als die technische details bevredigend kunnen worden opgelost, hoe staat u dan tegenover dit akkoord?’

‘Technisch gezien heeft een halvering van het aantal kernkoppen natuurlijk geen enkel effect op het strategisch evenwicht. Er blijven dan nog altijd *duizend* operationele kernkoppen op ons land gericht. Dat is niet gering. Door dit akkoord zou alleen de zinloze *overkill* worden afgeschaft. Het verschil tussen vijfduizend en tienduizend kernkoppen bepaalt alleen hoe ver de brokstukken in het rond vliegen. Als we het aantal werkelijk tot duizend kunnen beperken, zijn we misschien op de goede weg.’

‘En denkt u dat die limiet van duizend haalbaar is?’ vroeg Allen.

‘Nee. Ik zou het wel willen, maar mij is verteld dat zo’n limiet van duizend juist zou betekenen dat een kernoorlog te “winnen” zou zijn, wat dat ook mag betekenen.’ Jack haalde zijn schouders op en besloot: ‘Dit akkoord lijkt mooier dan het is. Misschien heeft het een belangrijke symbolische waarde, dat is mogelijk. Dat is niet mijn terrein. Natuurlijk betekent het voor beide landen een reële kostenbesparing, maar op de totale militaire begroting is dat niet zoveel. Beide partijen behouden de helft van hun huidige arsenaal – de nieuwste en meest effectieve helft, natuurlijk. In feite verandert er niets. Bij een kernoorlog zouden beide landen totaal worden vernietigd. Ik zie niet in hoe deze voorstellen de “oorlogsdreiging” kunnen verminderen. Dat kan alleen als we alle wapens afschaffen of iets verzinnen waardoor ze niet meer bruikbaar zijn. Als u het mij vraagt, moeten we met dat laatste beginnen. Dan zal de wereld pas veiliger worden. Misschien.’

‘Maar dat betekent het begin van een heel nieuwe wapenwedloop.’

‘Die wedloop is al zo lang geleden begonnen, dat je hem niet meer nieuw kunt noemen.’